

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів України
від 20 травня 2026 р. № 653

ЗМІНИ,
що вносяться до постанов Кабінету Міністрів України
щодо впровадження Європейської гарантії для дітей в Україні

1. У складі Координаційного центру з розвитку сімейного виховання та догляду дітей, утвореного постановою Кабінету Міністрів України від 26 травня 2023 р. № 538 (Офіційний вісник України, 2023 р., № 55, ст. 3084):

1) позицію

“Голова Координаційного центру”

замінити такою позицією:

“Голова Координаційного центру — національний координатор з питань впровадження Європейської гарантії для дітей в Україні”;

2) після позиції

“Голова Координаційного центру — національний координатор з питань впровадження Європейської гарантії для дітей в Україні”

доповнити такою позицією:

“Радник національного координатора з питань впровадження Європейської гарантії для дітей в Україні”.

2. У складі Національної ради з питань гарантування прав дитини, утвореної постановою Кабінету Міністрів України від 19 листопада 2025 р. № 1507 (Офіційний вісник України, 2025 р., № 97, ст. 6803):

1) позицію

“Перший віце-прем’єр-міністр — Міністр цифрової трансформації, заступник голови Національної ради”

замінити такою позицією:

“Віце-прем’єр-міністр з гуманітарної політики України — Міністр культури, заступник голови Національної ради”;

2) виключити таку позицію:

“Віце-прем’єр-міністр з гуманітарної політики України — Міністр культури”;

3) після позиції

“Перший заступник Міністра соціальної політики, сім’ї та єдності”

доповнити такою позицією:

“Заступник Міністра цифрової трансформації”;

4) після позиції

“Голова Державної служби з питань праці”

доповнити такою позицією:

“Заступник Голови ДЕСС”;

5) після позиції

“Уповноважений Верховної Ради України з прав людини (за згодою)”

доповнити такою позицією:

“Генеральний директор Фонду соціального захисту осіб з інвалідністю (за згодою)”;

б) виключити таку позицію:

“Голова Координаційного центру з розвитку сімейного виховання та догляду дітей (за згодою)”;

7) позицію

“Представники громадських та міжнародних організацій, діяльність яких пов’язана із забезпеченням захисту прав дітей (за згодою)”

замінити такою позицією:

“Представники громадських та міжнародних організацій, діяльність яких пов’язана із забезпеченням захисту прав дітей та/або осіб з інвалідністю з дитинства та дітей з інвалідністю (за згодою)”.

3. У постанові Кабінету Міністрів України від 19 листопада 2025 р. № 1558 “Про впровадження Європейської гарантії для дітей в Україні” (Офіційний вісник України, 2025 р., № 100, ст. 7020):

1) у постанові:

доповнити постанову пунктом 3¹ такого змісту:

“3¹. Координаційному центру з розвитку сімейного виховання та догляду дітей забезпечити підготовку інформації про стан виконання Національного плану, а також проведення моніторингу та аналізу результатів виконання завдань, передбачених Національним планом.”;

пункт 4 викласти в такій редакції:

“4. Міністерству соціальної політики, сім’ї та єдності подати в установленому порядку Кабінетові Міністрів України:

до 31 грудня 2025 р. — проект плану заходів з виконання Національного плану із зазначенням стратегічних цілей та показників їх досягнення, що ґрунтуються на принципах забезпечення недискримінації, інклюзивності, міжсекторального підходу та найкращих інтересів дитини;

до 1 липня 2026 р. — проект порядку проведення моніторингу та аналізу результатів виконання завдань, передбачених Національним планом.”;

2) у розділі “Аналіз поточного стану у сфері забезпечення доступу вразливих груп дітей до ключових Європейських гарантій для дітей, тенденції та обґрунтування необхідності розв’язання виявлених проблем” Національного плану щодо впровадження Європейської гарантії для дітей в Україні на період до 2030 року, затвердженого зазначеною постановою:

підрозділ “Доступ до соціальних та інших послуг у територіальній громаді для дітей, які перебувають під ризиком бідності та соціального відчуження” після абзацу вісімнадцятого доповнити новим абзацом такого змісту:

“Україна реалізує політику інтеграції осіб, які належать до ромської національної меншини, відповідно до європейських стандартів на шляху до членства в ЄС за принципами рівності, інклюзивності та широкої участі громадян. Важливим заходом у цьому напрямі є прийняття постанови Кабінету Міністрів України від 19 квітня 2022 р. № 468 “Про утворення Міжвідомчої робочої групи з питань координації виконання Стратегії сприяння реалізації прав і можливостей осіб, які належать до ромської національної меншини, в українському суспільстві на період до 2030 року” (Офіційний вісник України, 2022 р., № 35, ст. 1912), якою утворено Міжвідомчу робочу групу з питань координації виконання Стратегії сприяння реалізації прав і можливостей осіб, які належить до ромської національної меншини, в українському суспільстві на період до 2030 року. Відповідно до щорічної доповіді Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини про стан додержання та захисту прав і свобод людини і громадянина в Україні у 2024 році одним із проблемних питань порушення прав осіб, які належать до ромської національної меншини, є відсутність документів, що посвідчують особу, підтверджують громадянство України чи спеціальний статус особи. Це призводить до соціальної незахищеності осіб, які належать до ромської національної меншини, та ускладнює надання їм адміністративних послуг, забезпечення соціальних гарантій і отримання пільг та інших послуг.”.

У зв'язку з цим абзаци дев'ятнадцятий — тридцять п'ятий вважати відповідно абзацами дев'ятнадцятим — тридцять шостим;

у підрозділі “*Рання освіта та догляд за дітьми*”:

доповнити підрозділ після абзацу одинадцятого новими абзацами такого змісту:

“Відповідно до моніторингового дослідження щодо сприяння задоволенню освітніх потреб національних меншин (спільнот) та корінних народів України, проведеного державною науковою установою “Інститут освітньої аналітики” у 2023 році, протягом 2018—2022 років спостерігається тенденція до зменшення кількості закладів дошкільної освіти, в яких навчально-виховний процес здійснюється мовами національних меншин (спільнот) та корінних народів України, переважно за рахунок закладів, в яких навчально-виховний процес здійснюється російською мовою (із 422 закладів у 2018 році до 11 закладів у 2022 році, або на 97,4 відсотка). Крім того, зменшилася на 63,2 відсотка (з 19 закладів у 2018 році до семи закладів у 2022 році) кількість закладів, в яких навчально-виховний процес здійснюється кримськотатарською, молдовською та польською мовами. Кількість груп у таких закладах зменшилася з 60 груп у 2018 році до восьми груп у 2022 році, кількість дітей у 2018 році становила 21,4 відсотка, а у 2022 році — 16,9 відсотка. Кількість вихователів у закладах дошкільної освіти, в яких навчально-виховний процес здійснюється мовами національних меншин (спільнот) та корінних народів України, з 2018 до 2022 року становила 99,1 відсотка (з 1814 осіб у 2018 році до 16 осіб у 2022 році). Якщо не враховувати вихователів закладів дошкільної освіти, в яких навчально-виховний процес здійснюється російською мовою, кількість вихователів закладів дошкільної освіти, в яких навчально-виховний процес здійснюється іншими мовами, зменшилася з 94 осіб у 2018 році до 12 осіб у 2022 році. Таким чином, 13,6 відсотка дітей припадає на одного вихователя у 2018 році, 11,3 відсотка — у 2022 році. Відмічена позитивна динаміка збільшення кількості вихователів закладів дошкільної освіти, в яких навчально-виховний процес здійснюється мовами національних меншин (спільнот) та корінних народів України, у 2018 році частка таких вихователів становила 44,8 відсотка, у 2022 році — 100 відсотків.

Серед закладів дошкільної освіти, які проходили опитування, у середньому лише у 12,3 відсотка закладів навчально-виховний процес здійснюється мовами національних меншин (спільнот) та корінних народів України, більше половини закладів пропонують двомовну освіту (53,8 відсотка), 12,3 відсотка закладів дошкільної освіти мають цілісну програму етнокультурного розвитку, лише 3,1 відсотка закладів співпрацюють з громадськими організаціями національних меншин, 61,5 відсотка закладів організують проведення культурно-просвітницьких заходів з популяризації толерантного ставлення до національних меншин

(спільнот) та корінних народів України. Загалом більше половини закладів дошкільної освіти (58,7 відсотка) не забезпечені необхідними навчально-методичними засобами для здійснення навчально-виховного процесу мовами національних меншин (спільнот) та корінних народів України. Крім того, 24,1 відсотка закладів зазначають, що держава у більшості випадків сприяє забезпеченню закладів освіти навчально-методичними засобами для навчання мовами національних меншин (спільнот) та корінних народів України. Серед потреб майже шість з десяти закладів (56,9 відсотка) вказали на необхідність сучасних методичних розробок з оптимальним поєднанням вивчення державної мови і мов національних меншин (спільнот) та корінних народів України. Відмічається позитивне ставлення до дітей, які навчаються в закладах освіти, в яких навчально-виховний процес здійснюється мовами національних меншин (спільнот) та корінних народів України, (76,5 відсотка). Найбільше вихователів закладів освіти, в яких навчально-виховний процес здійснюється мовами національних меншин (спільнот) та корінних народів України, використовують технології інтегрованого навчання (43,2 відсотка) та інтерактивні технології (36,4 відсотка). Використання у навчально-виховному процесі технологій діяльнісного навчання, які є основою нової української школи, становить 14,4 відсотка. Для проведення різноманітних етнокультурних заходів (33,3 відсотка) вихователі щомісяця долучають дітей, які належать до національних меншин (спільнот) та корінних народів України, 46,2 відсотка вихователів зазначили, що повністю або частково забезпечені навчально-методичною літературою для роботи в групах, в яких навчально-виховний процес здійснюється мовами національних меншин (спільнот) та корінних народів України. Частка вихователів, які надають перевагу навчально-виховному процесу в онлайн-форматі, становить 58,6 відсотка. Традиційний вид підвищення кваліфікації в інститутах післядипломної педагогічної освіти обирають 59,5 відсотка вихователів.”.

У зв’язку з цим абзаци дванадцятий — шістдесят другий вважати відповідно абзацами чотирнадцятим — шістдесят четвертим;

доповнити підрозділ після абзацу сорок третього новими абзацами такого змісту:

“Відповідно до моніторингового дослідження щодо сприяння задоволенню освітніх потреб національних меншин (спільнот) та корінних народів України, проведеного державною науковою установою “Інститут освітньої аналітики” у 2023 році, виявлено загальну негативну тенденцію щодо кількості учнів, які навчаються або вивчають як предмет мову національної меншини (спільноти) України чи іноземну мову в закладах загальної середньої освіти, починаючи з 2018/19 навчального року. Для ряду таких мов, як англійська, болгарська та румунська, кількість учнів у закладах загальної середньої освіти збільшувалася до 2020/21 навчального року. На даний час кількість таких учнів значно скоротилася. Кількість учнів, які навчаються або вивчають молдовську мову, зменшилася на

1,2 відсотка (з 2018/19 до 2022/23 навчального року). Кількість учнів, які навчаються або вивчають угорську і німецьку мови, також зменшилася у 2021/22 та 2019/20 навчальному році відповідно. Збільшилася кількість учнів, які навчаються або вивчають як предмет польську та словацьку мови (на 29,2 та 1128,5 відсотка відповідно).

За чотири роки починаючи з 2018/19 навчального року МОН загалом рекомендовано для використання у класах (групах), в яких навчально-виховний процес здійснюється мовами національних меншин (спільнот) та корінних народів України, 107 навчальних програм і 125 навчально-методичних посібників (жодного підручника не рекомендовано). Крім того, кількість навчальних програм скоротилася на 34 відсотки (з 50 одиниць у 2018/19 навчальному році до 33 одиниць у 2021/22 навчальному році), кількість навчально-методичних посібників — на 84,7 відсотка (з 59 навчальних програм у 2018/19 навчальному році до дев'яти навчальних програм у 2021/22 навчальному році). Крім рекомендованих МОН посібників, найбільша їх частка забезпечує навчально-виховний процес угорською (21,1 відсотка) та польською (18,1 відсотка) мовами. За кошти державного бюджету видано 1757 835 примірників підручників для використання у класах (групах), в яких навчально-виховний процес здійснюється мовами національних меншин (спільнот) та корінних народів України, проте їх кількість скоротилася в 3,5 раза і у 2021/22 навчальному році становила 229 087 примірників. Крім того, від загальної суми коштів, які за чотири роки виділялися з державного бюджету на друк підручників для класів (груп), в яких навчально-виховний процес здійснюється мовами національних меншин (спільнот) та корінних народів України, найбільша їх частка виділена у 2018/19 навчальному році (32,7 відсотка), найменша у 2020/21 навчальному році (19,7 відсотка), у 2021/22 навчальному році спостерігається підвищення цього показника до 23,8 відсотка.

Серед випускників закладів загальної середньої освіти, в яких навчально-виховний процес здійснюється мовами національних меншин (спільнот) та корінних народів України (польська, молдовська, угорська, румунська, кримськотатарська, болгарська, німецька, словацька, російська), які склали зовнішнє незалежне оцінювання, національний мультипредметний тест з української мови з 2018 до 2021 року, більшість становили випускники закладів загальної середньої освіти, в яких навчально-виховний процес здійснювався російською мовою. У 2022 році їх кількість зменшилася і зрівнялася з кількістю випускників закладів загальної середньої освіти, в яких навчально-виховний процес здійснюється іншими мовами (875 осіб).

Майже половина закладів загальної середньої освіти (47,6 відсотка) пропонують учням двомовну освіту, лише 14,5 відсотка закладів мають цілісну програму етнокультурного розвитку, 20,7 відсотка закладів співпрацюють з громадськими організаціями національних меншин, зокрема найбільше відвідують заходи, організовані громадськими

організаціями (13,2 відсотка), або організують з ними спільні заходи в закладі освіти (11,9 відсотка). Більшість закладів (81,5 відсотка) організують культурно-просвітницькі заходи з популяризації толерантного ставлення до національних меншин (спільнот) та корінних народів України. Майже половина закладів загальної середньої освіти (49,6 відсотка) не забезпечені необхідними навчально-методичними засобами для організації навчання учнів мовами національних меншин (спільнот) та корінних народів України, третина закладів (35,6 відсотка) зазначають, що держава у більшості випадків сприяє забезпеченню закладів освіти навчально-методичними засобами для навчання мовами національних меншин (спільнот) та корінних народів України. Більше половини закладів (54,2 відсотка) потребують сучасних комп'ютерних програм з вивчення державної мови в класах (групах), в яких навчально-виховний процес здійснюється мовами національних меншин (спільнот) та корінних народів України. Три чверті вчителів (75,1 відсотка) відмічають позитивне ставлення до учнів закладів, в яких навчально-виховний процес здійснюється мовами національних меншин (спільнот) та корінних народів України, 63,5 відсотка вчителів зазначають, що в учнів, які належать до національних меншин (спільнот) та корінних народів України, за останній рік підвищився рівень володіння українською мовою; 76,3 відсотка вчителів для здійснення навчально-виховного процесу мовами національних меншин (спільнот) та корінних народів України використовують інтерактивні технології. Використання технологій діяльнісного навчання серед вихователів закладів дошкільної освіти та вчителів закладів загальної середньої освіти становить 29,2 відсотка.

Разом з тим лише двома особами (3,6 відсотка), відповідальними в департаментах (управліннях) освіти і науки за організацію навчання осіб, які належать до національних меншин (спільнот) та корінних народів України, зазначено про наявність звернень батьків (осіб, як їх замінюють) з питань організації в закладах дошкільної і загальної середньої освіти навчально-виховного процесу мовами національних меншин (спільнот) та корінних народів України у зв'язку з відмовою закладів освіти у відкритті класів (груп) для здійснення навчально-виховного процесу мовами національних меншин (спільнот) та корінних народів України. Представники департаментів (управлінь) освіти і науки (82,1 відсотка) констатували, що ні вчителі, ні вихователі не зверталися до них з питань організації навчально-виховного процесу мовами національних меншин (спільнот) та корінних народів України. Найбільшою проблемою, на думку представників департаментів (управлінь) освіти і науки, є відсутність навчально-методичного (12,5 відсотка) та дидактичного (7,1 відсотка) забезпечення.

За даними Держстату, станом на початок тимчасової окупації Російською Федерацією Автономної Республіки Крим у 2013/14 навчальному році в загальноосвітніх навчальних закладах регіону навчалось 176 419 учнів, з яких українською мовою здобували освіту 12 694 учні, або 7,2 відсотка, кримськотатарською мовою — 5551 учень, або 3,15 відсотка, російською мовою — 157 907 учнів, або 89,5 відсотка. У м. Севастополі загальна кількість учнів становила 33 567 осіб, з яких 994 учні (3 відсотки) навчалися українською мовою, 32 573 учні (97 відсотків) — російською мовою, кримськотатарська мова в статистичних показниках освітнього процесу була відсутня.

Так, з моменту тимчасової окупації Російською Федерацією Автономної Республіки Крим кількість учнів, які навчалися українською та кримськотатарською мовами, знизилася, що свідчить про системну реалізацію Російською Федерацією політики насильницької русифікації освітнього простору на тимчасово окупованих територіях України. Така політика передбачає повне витіснення української мови з навчального процесу, фрагментарне та переважно формальне включення кримськотатарської мови, а також цілеспрямоване формування російської ідентичності у молодого покоління. Це створює серйозну загрозу для збереження культурної і мовної самобутності кримськотатарського народу та є прямим порушенням норм міжнародного гуманітарного права і прав людини.

Зазначені порушення міжнародного гуманітарного права встановлені, зокрема, рішеннями міжнародних судових інстанцій.

Так, 25 червня 2024 р. Європейський суд з прав людини ухвалив рішення у справі “Україна проти Росії (щодо Криму)”, визнавши Російську Федерацію відповідальною за систематичні порушення прав людини в Автономній Республіці Крим починаючи з 27 лютого 2014 року. Суд підтвердив незаконність затримання, катування, переслідування осіб та медіа, які використовують українську та кримськотатарську мови.

Європейський Суд з прав людини визнав Російську Федерацію відповідальною за численні порушення прав людини в Автономній Республіці Крим, включаючи право на освіту, зокрема за примусову зміну освітніх програм, закриття класів (груп), в яких навчально-виховний процес здійснюється українською і кримськотатарською мовами, тиск на педагогів і батьків та обмеження використання кримськотатарської мови.

У рішенні від 31 січня 2024 р. Міжнародний суд ООН у справі щодо застосування Конвенції про ліквідацію всіх форм расової дискримінації встановив, що Російська Федерація порушила свої зобов’язання, не забезпечивши право етнічних українців в Автономній Республіці Крим на освіту рідною мовою. Суд зафіксував катастрофічне скорочення кількості учнів, які навчаються українською мовою (понад 90 відсотків після 2014 року), та визнав це проявом дискримінації за мовною ознакою в

освітній сфері.”.

У зв'язку з цим абзаци сорок четвертий — шістдесят четвертий вважати відповідно абзацами п'ятдесят п'ятим — сімдесят п'ятим;

абзац шістнадцятий підрозділу “Доступ до медичних послуг” доповнити реченням такого змісту: “Водночас відповідно до дослідження Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ), проведеного у 2023 році, серед дітей ромської національності існують значні проблеми з імунізацією.”;

підрозділ “Належне житло та інфраструктурна доступність” після абзацу сімнадцятого доповнити новим абзацом такого змісту:

“За інформацією голови Меджлісу кримськотатарського народу Рефата Чубарова, напередодні вторгнення Російської Федерації на початку 2014 році в Автономній Республіці Крим проживало близько 300 тис. кримських татар, або 13 відсотків. З початку повномасштабного вторгнення Російської Федерації в Україну Автономну Республіку Крим вимушено покинули близько 50 тис. кримських татар у зв'язку із порушенням їх права на доступ до належного безпечного житла.”.

У зв'язку з цим абзаци вісімнадцятий — тридцять восьмий вважати відповідно абзацами дев'ятнадцятим — тридцять дев'ятим;

3) пункт 7 Положення про Національного координатора з питань впровадження Європейської гарантії для дітей в Україні, затвердженого зазначеною постановою, після абзацу четвертого доповнити новим абзацом такого змісту:

“мати радника з питань впровадження Європейської гарантії для дітей в Україні;”.

У зв'язку з цим абзаци п'ятий — сьомий вважати відповідно абзацами шостим — восьмим.
